Székesfejérvár, 1901. VIII. évfolyam, 18. szám. Csütörtök, február 14.

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus »Fejérmegyei Napló« a vobis institutam ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok katholikusok törekvéseinek előmozditására »Fejérmegyei Napló« czim alatt létesitett uj lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:
Egészévre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENCZ.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: Rotter Izsák és Weisz Herman tőzsdéjében.

Esküdtszéki tárgyalások.

Nemcsak az igazságszolgáltatásnak, hanem az igazságszolgáltatás részére munkaanyagot gyűjtő kriminalistáknak, ügyésznek, vizsgálóbirónak, csendőrnek, rendőrnek is minduntalan foglalkoznia kell a lélektannal. *Lombroso* dr., a hires olasz psychologus és kriminalista, valóságos iskolát állitott fel bölcsészeti és antropológiai alapon a büntetőjognak. Az ő nézetei és állitásai nem csupán a tudomány elvont megnyilatkozásai, hanem a gyakorlati megfigyelésből szerzett bizonyságoknak és igazságoknak halmazát képezik; hivatott uttörője ő annak a modern iránynak, a mely a büntetőjognak gyökeres átalakulására vezetett s főleg fog vezetni talán már a közel jövőben.

A mi büntető kodexünk elvitázhatlanul a legmodernebb és leghumánusabb Európa valamennyi államának törvénykönyve között; a nyugoti államokban még a középkornak barbár felfogása szerint mérték az igazságot, midőn hazánkban már a felvilágosodás szülte legszebb törvények szerint mondtak itéletet a bünös felett. A jogtörténelem ezt kétségtelenné teszi. S ez természetes is. Ott, hol az alkotmány és egyéni szabadság iránt oly erős érzék uralkodik a nemzet minden fiában, mint minálunk: a jogtudomány fejlődése nem az idővel szárnyal, hanem megelőzi azt, mint a villámlás az égiháborut. A kornak összegyült terhes anyaga, vajudása előre veti ébresztő sugarait s jótékony melegével már munkában találja a nemzetet, a mely megértette a távoli moraj intő szózatát.

A tudomány és társadalom minden rétegében mutatkozó haladás megváltoztatja az ember egyéniségét s az erény és a bün fogalma, az érdem és a beszámithatóság vele változnak. Mindezekből folyik, hogy a büntető jognak is számolnia kellett ezekkel a jelenségekkel.

Örök igazság marad azonban, hogy: „a szélsőségek érintkeznek.“ A műveltség „netovábbi fokán álló századelei ember lelkületében igen sok van az ősember barbár gondolkozásmódjából: a lovagkor idealizmusa belyébe az egoizmus lép, az Isten-félelem érzetét az atheizmus foglalja el. Élni és élvezni akar mindenki, bármi áron; az eszközt nem válogatja, csak a kivitel módját: nem azt festi feketére a bün, a ki elköveti, hanem a kiről kitudódik, hogy bünt követett el; a törvény csak arra sujt le, a ki ügyetlenül csinálta dolgát, a társadalom pedig csak annak hódol meg, a kinek pénze és kifogástalan megjelenése van. A sziv érzését és a lélek nemességét, tisztaságát nem publikálják még a Röntgen-sugarak sem. A látszat, az minden.

És a ki ekként gondolkozik, a kinek cselekvései ezek szerint irányulnak, az a felvilágosodott, a törvényekkel és társadalmi előitélettel ismerős ember; mindent megfontolva és az eshetőségeket kiszámitva cselekszik; tudatával bir manipulációja következményeinek s mert üzelmeit ügyesen tudja eltakarni, ha egyszer-egyszer le is hull a lepel: a biró enyhitő körülményül tudja be a vádlott büntetlen előéletét ép ugy, mint a hogy sulyositó körülménynek számitja be az utszéli árokban született csirkefogónak, az éhségtől üzött hajléktalannak, ha önfentartási ösztönét követve másodszor — ötödször veri fel a pékboltot, hogy hosszu koplalásának véget vessen. A törvény rendeli igy, a biró alkalmazza a paragrafust.

Szorosabb összhangzatba kellett tehát hozni a lelki inditó okokat a cselekvéssel s azok szerint mérni az igazságot. Meg kell előbb ismerni az embert, hogy cselekvését elbirálhassuk. Ehhez két dolog szükséges: emberismerő képesség s éleslátással párosult jogi érzék. Ez az alapja az esküdtbirósági intézménynek. Az első kellék — mondjuk megvan az esküdtekben, a második azonban szerintünk még részben hiányzik s ez magyarázza meg, hogy a verdiktek gyakran nem talalkoznak köztetszéssel. Bármennyire jellemezze nemzetünk fiait a józan észjárás, nem tudnak beletekinteni a paragrafusok tömkelegébe s gyakorta nem értik meg a finom distinkcziót az ugyanazon alapon nyugvó bünczselekmények között s az „igazmondás“ igy jön összeütközésbe a büntetőjogászok kimért s a legtöbb esetben helyes jogi felfogásával. Azt mondhatjuk tehát, hogy nálunk is megelőzte a jogtudomány fejlődése az időt s még nemzetünk nem fejlődött eléggé, szóval nem érett meg ezen intézményre annál is inkább, mert a tömeges és rohamos ujitások megemésztése még jogászembereknek is nagy gondot ad.

Az uj eljárás költséges, farasztó voltára nem terjeszkedünk ki, mert hisz az igazságszolgáltatás alkalmával csak másodrendü kérdésként szerepelhet.

Tudósitónk az esküdtszéki tárgyalás további menetéről a következőkben számol be:

Fövenyi István és Gábor csákberényi lakosok ügyében, miután a védők inditványára az esküdtek a helyszini rajzot áttanulmányoztak, *Tóth* István alügyész megtette ingitványát az esküdtekhez intézett kérdések megállapitása tárgyában. A vádhatóság szándékos emberöléssel vádolván terhelteket, ily értelemben szövegezte kérdéseit is, a melyeket a védelem kiegészitett, majd a biróság 15 pontban állapitott meg.

A bizonyitási eljárás befejeztével *Tóth* alügyész tartotta meg vádbeszédét. Szóvirág nélkül a száraz tényállást ismertette s csoportositotta ügyesen mindama indokokat, melyek a mellett bizonyitanak, hogy a *Fövenyi* testvérek szándékosan ölték meg K. Tóth Jánost. Bizik az esküdtek verdiktjében s hiszi, hogy ily értelemben hozzák meg határozatukat.

A vádbeszéd elhangzása után a Fövenyi testvérek emelkedtek szóra, azt erősgetik, hogy bántalmazni igen, de ölni nem akartak.

A termet ekkor már zsufolásig megtöltötte a publikum. A vádlottak szavai után halk moraj huzódott végig a termen, majd midőn dr. *Szabady* József, I. r. vádlott védője felemelkedett székéről, néma csend állott be s mindenki feszült figyelemmel várta a védelem megnyilatkozását, a kiről már tudja a közönség a multból, hogy mint kriminálista az elsők között foglal helyet. Erős volt a vád bizonyitékokkal támogatva s a következmény igazolta, hogy mily hatalmas kézzel nyult bele védő a vádhatóság gombolyagába s vasmarokkal tépte szét azt a köteléket, mely vádlottak terhére volt legerősebb. S ha hozzáveszük ehhez védő kellemes fellépését, csengő hangját s fényes szónoki tehetségét, szinte természetesnek találjuk, hogy a közönség az igazságszolgáltatás komoly hajlékában felderült s hogy az imént még megvetett vádlottak rokonszenves szinben tüntek fel. A jogász körökben is nagy hatást keltő beszédet egész terjedelmében adjuk:

Tekintetes Esküdtbiróság!
Mélyen tisztelt Esküdt Uraim!

A mult év őszén tartott lovasberényi vásár igen népes volt. Közelről és távolról sokan vannak jelen a sokadalmon, hogy kicseréljék fölöslegeiket, a beálló hosszu télre fedezzék a hiányzókat. A vásár — ugy látszik — jól ütött ki, mert onnét a Vértes tövéből lejött csákberényi gazda-ember megelégedetten siet vissza, de nem tér be otthonába, hanem a koresmába, hogy ősi magyar szokás szerint még egyet-kettőt koczintsanak a jól eltöltött nap örömére. És sajátságos taragikuma a sorsnak: megjelenik ott az egész család: az apa, a fiu, a feleség, néhány jó barát, mintha csak tort ülnének, nem is sejtve, hogy néhány irtózatos percz az idő járásában — és az a tor, halotti tor leend! . . . De mindinkább hangosabb lesz a szó, cseng a pohár, élénkebb lesz a jókedv, mig végre megkondul a falu tornyának harangja és hazatérőre, nyugvásra hiv. Megindul a kis társaság, elől a fiu, hogy világot gyujtson és utána a ház feje, a ház asszonya . . . Sürü sötét köd ül már a falun, csend és nyugalom van mindenütt, az utczán sehol egy lélek nincs jelen . . . a sas már régen bevonta nagy széles fekete szárnyait és felszált a Vértes sziklafalába rakott fészkébe, csak egy maradt vissza a kis ház fedelén: a sivitó halálmadár, hogy kérdezze, mikor kigyulad az ablak világa — kialszik az apa életének világa is!! És ugy történt. Isten káromlás hangzik a szomszéd sulyos betegséggel meglátogatott fia felé . . . azután néhány tompa zuhanás . . . néhány sikoly és Tóth János este fél 8 órakor holtan terült el Csákberény néptelen utczáján!! . . . A végzetes tett szinhelyén senki nincs jelen és a sivitó halálmadár röpiti tovább a szomoru hirt és a két Fövenyi testvér ma itt áll Önök előtt, m.

Mai lapunk 6 oldal.

00000100

t. Esküdt Uraim, hogy számot adjanak önmagukról . . . Oh, kinek ne volnának könnyüi egy kiirtott emberéletén? S nekünk, mindenügyi uraknak, mégis száraz szemekkel, tisztán kell látnunk nem csak azt, hogy ki és kik voltak az áldozat okozói, hanem kutatnunk és vizsgálnunk kell azt is, hogy mily lelkiállapotban és mely okok birták cselekvésre a jogellenes akaratot. A vád főleg „ki"-vel, mi, a védelem a „miért"-tel is foglalkozunk. A vád azt mondja, hogy a vádlottak embert öltek és ölni akartak, mi azt állitjuk, és bizonyitjuk, hogy vádlottak szándéka nem irányult az emberi élet kioltására, hanem arra, hogy a család tagjai, különösen a sulyos beteg Fövenyi Gábor ellen hosszu időn át elkövetett sértésekért elégtételt vegyenek az elhalt Tóth János és nejét testileg bántalmazzák és ennek a testi bántalmazásnak lön a végzetes halál eredménye.

Ez az a keret, melyben a jelen bünper mozog és a melyben a vád és védelem érveit csoportositani és saját álláspontját diadalra vinni igyekszik.

I.

Az összes érdekelt felek által elismert és igy bebizonyitott tény, hogy a Csákberény községben, a Kutasi-utczában lakó két szomszéd: Tóth János és id. Fövenyi István családja régi ellenségeskedésben, haragban, sőt a mi ennél több: gyülölségben voltak egymással. Mi volt a gyülölség oka, nem érdekel bennünket közelebbről és csak jellemzésül emlitem fel, hogy Tóth János fiának: Tóth Józsefnek a vizsgálat során tett vallomása szerint a gyülölség oka az volt, hogy a Tóth-család siket-néma fiát a Fövenyiek öreganyja valami ördöngösséggel megrontotta. Tehát a babona, a balhiedelem mérgezte meg első sorban a szomszédos viszonyt és a méreg átjárta a két családot ugy, hogy nem csak a szerenesétlen beteg Fövenyi Gábornak folytonos csufolódása: a dagadt nyaku, golyvás nyaku szavakkal, hanem a naponkénti apró sértegetések, sőt a puszta látás oly fokuvá tette az ellenszenv, a harag és a gyülölet fokát, hogy ezen heves és rohamos indulat megfosztotta védenczemet egy pillanatra védő fegyverétől: a nyugodt megfontolástól és rohamos cselekvésre ösztönzött. Igaz ugyan, m. t. Esküdt Uraim! hogy védenczem nem volt közvetlenül sértett, de az élettapasztalat, az erős kapocs, mely a család tagjait — ha a családi élet igazi bensö és erkölcsös alapon áll összetartja, azt bizonyitja, hogy a család bármely tagja ellen intézett sértés, meggyalázás fáj a család minden tagjának és ép oly erős felindulást okoz a közvetlenül megtámadottban, mint annak hozzátartozóiban. Azt mondhatnám, hogy a család tagjainak szive ily megtámadások és sértegetések ellenében egy közös szivvé olvad, mely megérez bármely oldalról jövö sértést. Gondoljunk csak önmagunkra, m. t. Esküdt Uraim! családunk és hozzánk tartozói ellen inditott sértés nem hozza-e gyorsabb keringésbe vérünket, nem lüktet-e a vér jobban ereinkben és nem kelt-e fel oly indulatot, mely egy pillanat alatt meggyujtja a bosszu, a harag, a megtorlás szikráját?! Ezért állitom én azt m. t. Esküdt Uraim! hogy védenczem, Fövenyi István, a végzetes percz alkalmával oly erős felindulásban volt és ezen erős felindulásban rögtön hajtotta végre a cselekvényt. Az erős felindulást még fokozta, hogy Fövenyi István a kivett tanuvallomások szerint aznap pálinkát, majd estve bort ivott, mi szintén izgatta egyébként is izgatott lelkiállapotát. Ezen indokból kérem, hogy az erős felindulásra nézve feltett kérdésre „igen"-nel válaszolni kegyeskedjenek.

II.

A védelem második és legfőbb kötelessége, hogy szembeálljon a vádhatóságnak a szándékos emberölésre és annak kisérletére alapitott vádjával.

Ugy érzem m. t. Esküdt Uraim, hogy Önök tisztában vannak a vád ezen részének tarthatatlanságával, — a mai főtárgyaláson tapasztaltak és hallottak alapján érzik és tudják azt, hogy a szomszédos gyülölség, a sértegetés elégséges indok lehet arra, hogy a régóta gyülölö szomszédokat elverjék, tettleg bántalmazzák, de nem lehet indok arra, hogy azok élete ellen törjenek. Hogy ezen iszonyu büntényre: az ölésre irányuló szándék létrejöjjön, ahhoz egészen más érdek, a szenvedély és az indulat olyan erős hullámzása szükséges, mely a minden ember legnagyobb kincsének, a pótolhatatlannak: az életnek kioltására irányuljon. Ilyen, a szenvedély által megtévesztett akarat védenczem cselekvényében fel nem ismerhető, — ilyen szándéka Fövenyi Istvánnak nem volt és nem lehetet.

A vádhatóság a szándékos emberölés vádjának fenforgását: 1) a véghezvitel körülményeiből, 2) az élet kioltására alkalmas eszköz használatából, 3) a szóváltás nélküli és 4) a fejre irányzott ütésekből — következteti.

Nem akarok védötársam alapos és bizonyára meggyőző fejtegetéseinek elébe vágni és a magam részéről csak igen röviden fogom beigazolni azt, hogy ezen vádpontok sem együtt, sem külön-külön nem alkalmasak a szándékos emberölésre alapitott vád felépitésére. És pedig:

1) a véghezvitel körülményei épen azt igazolják, hogy védenczem szándéka nem Tóth János és neje életének kioltására, hanem csupán és egyedül azok megverésére, tettleges bántalmazására irányult.

A vizsgálat megindult oly irányban is, hogy a vádlottak nem voltak-e előkészülve a sértettek megtámadására. A vizsgálat, ugy a mai főtárgyalás ennek épen ellenkezőjét igazolták, mert Anderer Mihály és Tóth József, a sértettek fia vallották, hogy a vádlottak egyikét sem látták a korcsma körül leselkedni, sőt az utóbbi még az utczában sem látta őket, midőn a korcsmából elöre jött. Bizonyitva van tehát, hogy vádlottaknak a tettleges bántalmazásra irányuló szándékuk nem előre, hanem csak akkor ébredt fel, midőn Tóth János és neje a Pakroli-féle ház elött Fövenyi Gáborral csupa véletlenségből találkoztak s midőn Fövenyi Gábornak a vastagnyaku Istenét szidták. Bizonyos ugyanis, hogy mig Tóth Jánosék a korcsmában vigan poharaztak, ugyanazon idő alatt költötte el az együtt és egy kenyéren élő Fövenyi-család vacsoráját és megitták az id. Fövenyi István által a szöllőből ugyanazon délután hozott bort. A vacsora elköltése után rendes szokása szerint Fövenyi Gábor jó barátjához, ifj. Pánczél Gáborhoz volt menőbe, hova hetenkint 3—4-szer esténkint ellátogatni szokott, és a helyszin-rajz szerint pontosan megállapittatott azon hely, hol Fövenyi Gábor összetalálkozott az azt gyülölö Tóth János és nejével. Ha nem volna bizonyitott, még akkor is természetesnek tünnék fel, hogy a bortól felhevült, sőt kapatos kedélyállapotban levő Tóth János szó nélkül nem hagyta elmenni az általa gyülölt Fövenyi Gábort, sőt az is természetes, hogy Fövenyi Gábor sem türte a csuf szavakat szótlanul. Ekként a szóváltás nélküli leütés a vádhatóság puszta feltevése.

Az egymást gyülölő két szomszéd találkozásának időpontjában lépett védenczem, Fövenyi István az udvarra, hallja az általa is gyülölt szomszédtól beteg öcsese kigunyolását, nem keres, nem kutat és mintha elmondaná önmagában: hát ez a gyülölt szomszéd ismét nem hagy békét szerencsétlen öcsémnek, — kikap a keritésből egy karót, kilép az udvarból és a teljes sötétségben nem nézi, hogy hova, nem nézi, hogy kit, — de üti azt, kit Tóth-ék közül utban talál.

Ezek a véghezvitel hüen elöadott körülményei, és mondhatni-e, hogy védenczem szándéka az ölésre irányult? Bizonyára nem. Olyan embernek, mint a minők a vádlottak is, kik tisztességes megélhetéssel és családdai birnak, nem lesznek egy pillanat alatt gyilkosokká! Az indulat, a szenvedély azon viharzó scáláján nem ment keresztül védenczem, mely az öléshez szükséges, — és kétségtelen, hogy a rögtön támadt elhatározás nem az emberi élet kioltására, hanem a test általános bántalmazására irányult, már pedig a kettő közötti különbség épen ezen elhatározás különbözőségén alapul.

2. Nem kevésbé szerencsés a vádhatóság azon indokolása, mely az emberi élet kioltására irányuló alkalmas eszköz és a fejre irányitott ütésekből tartja az ölés vádját igazolhatónak. Mindkét indok tarthatlan.

Mutasson nekem valaki a megtámadásból keletkezett testi sértési esetekben 100 eset közül egyet, hol a bot, a karó nem szerepel, és olyant, mely nem a fejre irányittatott? . . . Sőt épen a támadónál kéznél volt és a keritésből kihuzott karó nem azt jelenti, hogy a ki azt kezébe veszi: ölni akar, hanem azt, hogy a támadásra fölfegyverzi az üres kezet, ezért a bot, a karó a testi sértés legáltalánosabb eszköze, sőt a magyar nyelv igen finom különbséget tesz még az elnevezésben is! midőn az ütésre alkalmas eszközt „ütleg"-nek nevezi.

A fejre mért ütésekre alapitott következtetés a vádhatóságra nemcsak nem szerencsés, hanem a vád megdöntésére alkalmas is, mert a bonczjegyzőkönyv és az orvosi vélemény (II.) szerint a fejtetőre mért ütés gyógyulása 20 napon tul bekövetkezett volna és egyedül a fejtetöre mért ütés származhatott a védelmezett kezében levő karótól. Ma egyébbként a fejre mért ütésből az ölésre irányuló szándékra következtetni már azon okból sem lehet, mivel fej lévén a test legkiemelkedöbb része, a ki mást megütni, megverni akar, a legkiemelkedöbb és hozzátérhetöbb helyre méri csapásait.

Azt hiszem, m. t. Esküdt Uraim, hogy az ölési szándékra alapitott vád tarthatatlansága eléggé megvilágitva és bizonyitva lön. Ha védenczemben az ölési szándék egy pillantra is fölébredt volna, ugy nem a kezénél, minden keresés nélkül megtalált karóval, hanem alkalmasabb eszközzel fegyverzi föl magát. Ott volt az istálló nyitva, onnét egy vasvillát, vagy ami minden földmives embernél van, a zsebében levö kést veszi magához, és akkor egy döfés, vagy szurás által kiolthatta volna azt az életet, melyet talán gyülölt, de a melyet kiirtani szándéka nem volt.

III.

Mélyen tisztelt Esküdt Uraim! Épen három hóval ezelött itt állottam az Önök Esküdttársai elött, hogy hivatásom esküjéhez képest legjobb meggyőződésem erejével felmentést kérjek a fiu érdekében, ki megölte az apját! Ma ismét itt vagyok, de egészen más körülmények között. Akkor megvédelmeztem a fiu önvédelmi jogát az apával szemben, most védelmére szóllok a testvéri szeretetnek azok ellenében, kik folytonos sértegetéseikkel, apró tüszurásaikkal falu csufjává tettek egy beteg embert és mégis . . . nem azt kérem én önöktől, hogy védenczemet teljesen mentsék fel, hanem azt, hogy Fövenyi Istvánra ne mondják ki, hogy embert ölt és ölni akart, midőn ily szándéka nem volt és nem lehetett.

A büntetőtörvénykönyv nagynevü szerzője a törvény kérdéses szakaszainak indokolásában óva inti a birákat, ügyészeket és a védőket a szándékos emberölés és a halált okozó testi sértés közötti különbségre, mert a tévedés különösen elö szokott fordulni akkor, ha a halál, a szándékolt sulyos testi sértés eredménye volt. Az intelem szól Önöknek is, Esküdt Uraim, kik a jelen ügy birái, mert tévedésük a szándékos emberölés tényének megállapitásában irtózatos és helyrehozhatlan lenne, nem csak azért, mert a törvény a szándékos emberölés büntettét 15 évi fegyházzal sujtja, hanem azon visszahatásnál fogva, melyet védenczemre erkölcsileg gyakorolna az, ha olyan büntényben mondatnék ki bünösnek, melyben magát bünösnek nem érzi, nem tudja. Gondoljanak Esküdt Uraim arra, hogy a végzetes tettnek szemtanuja nem volt, és védenczem Fövenyi István önmagát adta át az igazságszolgáltatás kezébe töredelmes vallomása által, és a mily öszintének mutatta magát a tények bevallásában, épen oly öszinte és igazmondó volt, midőn ugy a vizsgálat során, mint ma, az Önök szine elött, a mindenek tudója, és a jóságos Istenre hivatkozva jelentette ki, hogy szándéka az elhalt Tóth János és neje életének kioltására nem irányult . . . Ne higyjenek Uraim! a szónak, csak annak, mely az Önök lelkiismeretének szavaként szólal meg, mert az . . . az igazság szava. Ne gondoljanak, ama szomoru házra, ne a kihült tetemre, vagy ha igen, — ugy

00000101

vessenek tekintetet az ép oly szomoru szomszédságba is, mely oly sokat türt, hol a kesergő szülők két fiukat, a bánatos hitves férjét siratja, hova védenczemet a vér és a szeretet erős kapcsa kötötte, hol a tesztvéri szeretet megtorolhat minden sértést, de nem emeli fel kezét az emberi élet kioltására!... Ezt kérem, ezt várom nem én... Ő, a fényes arczu Igazság az Önök megmásithatlan szavától, mely csilogó tekintetével bevilágit a sziv, a lélek, az agy műhelyébe és tennen hirdeti, hogy Fövenyi István a szándékos emberölés sulyos büntettével törvény és jog szerint nem vádolható!!

Már 8 óra felé járt az idő, midőn dr. Szabady József ügyvéd védőbeszédének végszavai elhangzottak. A sürü gyertyafényben könnyes szemek jelezték, hogy a nagy tudásra vallo beszéd a meggyőződés igaz hangján világitotta meg az észt s jutott a szivekhez. Ez a körülmény nagy részben megkönnyitette II. r. vádlott védőjének, a fiatal kora daczára is nagy hirnévnek örvendő dr. Schlammadinger Jenő ügyvédnek a munkáját. Lélektani s bölcseleti alapra fektette fejtegetését. Szigoru judiczium, sokoldalu képzettség, az ügy teljes áttanulmányozása s mély tudás jellemezték e beszédet. A vádhatóság álláspontjával szemben kizártnak tartja a szándékos emberölés büntettét s oly érvekkel támogatta eme feltegását, melyek teljesen elegendők voltak a felfogás helyességének igazolására.

Dr. *Máder* Ferencz, az esküdtbiróság elnöke ismertette ezután az ügyet kiemelvén a karakterisztikus vonásokat, melyek a büncselekmény minősitésénél mérvadok. Figyelmeztette az esküdteket hivatásuk fontosságára, mire azok a kérdések s a bünjelek átvétele után fél 10 órakor visszavonultak tanácskozásra.

Lázas izgalommal várta a közönség az esküdtek hosszas tanácskozásának eredményét s a teremben, valamint a folyosókon is általános volt a hit, hogy a verdikt a vádlottakra nézve kedvező lesz. Ugy is történt. Gróf *Cziráky* Antal, az esküdtek megválasztott főnöke 11 óra tájban kihirdette a verdiktet, mely szerint vádlottak erős felindulásban elkövetett halált okozó sulyos testi sértés büntettében mondattak ki vétkeseknek. Az esküdtbiróság fél órai tanácskozás után meghozta az itéletet, melyet dr. *Máder* Ferencz elnök fél 12 órakor hirdetett ki. *Fövenyi* István tekintve büntetett előéletét összbüntetésképp a btk. 307. §-nak második bekezdése alapján 3 évi börtönre, *Fövenyi* Gábor pedig ugyanezen §. alapján 2½ évi börtönre itéltetett; továbbá 1000 korona kártéritésre s a költségek megfizetésére köteleztettek.

Tóth alügyész az itélet ellen semmiséget jelentett be, mire a vád és védelem meghallgatása után az itélet jogeröre emelkedéséig vádlottak szabadlábra helyeztettek.

Rafael Jóska büne.

Néhány felpántlikázott kocsi állott már kora reggel a haltéren, benne és körülötte czigányok kuporodtak, a beszéd tárgya Rafael Jóska büne volt, a ki egy sátorruddal leütötte Kolompár Bógót, a kit egyébként Horvát Mutó néven is ismertek. Január hó 17-én reggel történt, hogy a két czigány egy lopási ügyön összeveszett s midőn Kolompár czelőkével közeledett Rafael felé, ez egy sátorruddal fejbe vágta ugy, hogy Mutó két nap mulva meghalt. Ezért állott tegnap birái elé Rafael s már a törvényszéki épülettől hatalmas czigány csapat kisérte a városházáig a vádlottat.

Pont 9 órakor elfoglalta elnöki székét dr. Máder Ferencz tábla-biró, a ki mellett mint szavazóbirák Keczán Izidor és Sárkány Ferencz szerepeltek. A jegyzőkönyvet *Rácz* Géza és *Marosy* Rudolf vezették. Miután dr. Krausz Zsigmond és dr. Csöpenszky Mihály ügyvédek is elfoglalták a védői széket, az esküdtek a következő sorrendben sorsoltattak ki: ifj. Hermann János, Német István, Vancsay István, Maron József, ifj. Payer József, Kovács Béla, gróf Cziráky Antal, Rosenfeld Henrich, dr. Vermes Mihály, Koller Pál, Weisz Géza és Halmi Nándor. Póttag: Laki István.

Dr. *Máder* Ferencz elnök ismerteti a vádat s meghallgatja a vádlottat. Rafael József fekete körszakállos czigány rabruhában jelent meg birái előtt s a faját jellemző bőbeszédüséggel adja elő, hogy ő jogos önvédelemben követte el tettét. *Horváth* Mutó ugyanis gyakran, de a verekedést megelőző éjjelen is lopott s mert ő azzal fenyegette, hogy feljelenti, Mutó az élete ellen tört s egy czelőkével megtámadta. Ő a sátorruddal az ütést akarta elháritani s oly szerencsétlenül talált, hogy Mutó belehalt. Megjegyzi, hogy a halál nem az ütés következménye, hanem ama körülménynek tulajdonitható, hogy sértettet hurczolták orvostól-orvoshoz s a seb hülést kapott.

A tanuvallomások során a közönség gyakran tört ki hangos kaczajban s általában derült hangulat uralta a termet. Először Lukács Antal mezőör tett vallomást. Jelen volt a halálos ütésnél s szerinte Rafael önvédelemből követte el tettét, mert mikor Mutó megközelitette Rafaelt, a husángot ütésre készen tartotta s már mintegy arasznyira fel is emelte a földről a husáng boldogabb végét.

Lakatos Ágnes valósággal vén czigány szipirtyó. Anyja volt a sértettnek, de csak a keresztapja után. Büntetve nem volt, de egyszer-kétszer be volt csukva. (Szájában a bagót ide-oda igazitja). Alásan felkivánja a közönségesen törvényes biróságot, a csősz eladta lelkét az ördögnek, mert Rafael nagyobb zsivány volt az ő fiánál.

Lakatos Mári Rafael ellen vall. Állitólag testvére a sértettnek, de ő ezt tagadásba veszi, később beismeri. Büntetlen előéletünek vallja magát, noha dr. *Krausz* védő szerint egy alkalommal 8 napra elcsukták; tudja az esetet, mert védője volt. Itt azonban a védő ur volt tévedésben.

Tóth alügyész inditványára a czigány tanuk kihallgatását mellőzték s *Juhász* István mezőőrt hallgatták ki. Juhász Rafaelt rendes embernek ismerte, a tett elkövetésénél nem volt, csak a botokat látta.

Rafael Józsefné az ura javára vallott, esküre azonban nem bocsájtatott. Majd *Jónás* Eva tanuvallomása után a bonczjegyzőkönyvet olvassák fel s kihallgatják az orvosszakértőket. Dr. Hercz Oszkár törvényszéki orvos szerint a vérömleny következtében beállott agynyomás idézte elő a halált. Az ütés feltétlenül halálos volt. Dr. *Pataky* Ármin orvos nem tartja kizártnak a gyógyulás bekövetkeztét az esetben, ha sértettet azonnal orvosi gyógykezelés alá veszik.

Az orvosszakértők meghallgatása után *Kolompár* Kati, Lakatos Mihály és Lakatos Anna czigányokat hallgatja ki a biróság, a minek megtörténtével dr. Máder Ferencz elnök a tárgyalást felfüggeszti.

D. u. 3 órakor folytatta a tárgyalást a biróság s Sztojka Rozi kihallgatása után *Kovács* Lajos és *Sályok* János rbiztosok hallgattattak meg az iránt, vajjon Rafael tényleg tett Mutó ellen feljelentést. *Sulyok* rbiztos oda nyilatkozik, hogy tétetett ugyan nála jelentés, illetve besugás, de a nyomozás soha sem vezetett eredményre.

A vád és védelem meghallgatása után az esküdtek egy órai tanácskozás után Rafael Józsefet halált okozó súlyos testi sértés büntettében mondták ki vétkesnek s ezért a biróság 2 évi börtönre itélte.

Az itélet ellen úgy a vádhatóság, mint a védelem részéről semmiség jelentetett be.

Wirth, a hires verekedő.

Az esküdtszéki tárgyalás e napján az érdeklődés már nem volt oly élénk, mint az előző napokon. *Wirth* Lajos volt ms a nap hőse. Mig élénk emlékünkben van az a rémes eset, melynek áldozata Weisinger János gyepmester-segéd volt. Wirth ugyanis január hó 20-án szokása szerint berugott s hogy vérszomját kielégitse, a közös legény-szobában hasba szúrta Weisingert, a ki a szúrás következtében 2 nap mulva meghalt.

Ezen ügyben ült össze ma az esküdtbiróság dr. *Máder* Ferencz elnöklete mellett. Szavazóbirák: Keczán Izidor és Sárkány Ferencz. A vádhatóságot Ujházy Sándor h. főügyész képviselte. Vádlott védője dr. Holly Géza ügyvéd. Az esküdtek a következő sorrendben soroltattak ki: Koller Pál, Rosenfeld Heinrich, Pölöskey Sándor, Pencz Lajos, Csitári G. Emil, dr. Say Viktor, Széll Lajos, Vancsay István, Oremusz József, Brachfeld Lajos, Laky István, Maron József. Pótesküdt: Kovács Béla.

Az általános kérdésekre vádlott *Wirth* Lajos előadja: 40 éves, róm. kath., székesfejérvári születésü, büntetlen, vagyontalan gyepmester segéd. Durva darócz ruhában ül a vádlottak padján s állandóan nyugodtan viselkedik. Nem emlékszik a történtekre, csak annyit tud, hogy egész nap ivott s teljes ittas állapotban ment haza. Hogy tettét miként követte el, hogy került a kórházba, azt nem tudja. Weisingert 6 év óta ismerte, baja soha sem volt vele. Mikor a kést felmutatják, hangja remegni kezd.

Horváh József vallomása szerint *Wirth* káromkodva nyitott be hozzájuk s belevágta az asztalba a szekrényből kivett kést s halállal fenyegetődzött. Weisinger kiment előle, mire Wirth az ajtóban lesbe állt s visszatértében Weisingert hasba szurta. Wirth nem volt olyan részeg, mint máskor szokott lenni.

Vádlott tiltakozik a tanuvallomások hitelessége ellen, mert összebeszéltek.

Felolvastatott ezután a bonczjegyzőkönyv, mely szerint a halál oka külsérelem következtében beállott hashártyalob. A belek is hét helyen sérültek meg, a halál bizonyos volt.

Mahler Nándor és Mátyás József gyepmester-segédek egyértelmüleg vallják, hogy *Wirth* káromkodva nyitott be hozzájuk s fenyegetődzve mondta: gyertek ide, ha negyvenen vagytok is, leszúrlak benneteket. Wirth nem volt nagyon részeg. Vallomásuk egyébként Horváth József vallomásával azonos.

Dr. Riffer Géza, dr. Molnár József, dr. Keczán Liviusz orvosok is oda nyilatkoznak, hogy Wirthet az orvosi segély nyujtása alkalmával ittasnak találták. Dr. Riffer szerint az ütés, melyet vádlott kapott, sem nem nagyitotta, sem nem kicsinyitette a részegségi állapotot. Rá azt a benyomást tette, hogy teljesen öntudatlan állapotban volt.

Máhler József, majd Mahler Józsefné vallomása szerint Wirth iszákos, goromba ember volt. Schultz Jakab, a kinél a jelzett napon vádlott ivott, vallja, hogy Wirth nem volt annyira ittas, hogy öntudatlan állapotban lett volna.

Lapunk zártakor a bizonyitási eljárás befejezést nyert. A tárgyalás további lefolyásáról lapunk legközelebbi számában referálunk.

00000103

UJDONSÁGOK.

— **Személyi hir.** Mint örömmel értesülünk, dr. Kuthy József kir. főigazgató a betegség krizisén szerencsésen tulesvén állapotában javulás állott be.

— **Milán király.** A jókedvü király csendes ember lett. Nem okoz többé fejfájást a szerbeknek s nem fáj az ő feje sem többé a szórakozással járó gondok súlya alatt. Mi, magyarok jó barátot vesztettünk benne, tehát öszintén sajnálhatjuk — Most eszünkbe jut az ő tavalyi Szent-Iványon Zichy Jenő gróf birtokán való tartózkodása. Az ujságok nem emlitették, pedig ha megtudják óriási port vernek fel vele. Arról volt akkor szó, hogy Milán exkirály ellen merényletet terveztek. Mikor Szabad-Battyányon az állomáson kiszálltak, egy-két szerfelett gyanusnak látszó ismeretlen egyéniség tulságos érdeklődéssel kérdezősködött az exkirály személye iránt. Ezt egyesek tudomásul hozták s ennek következtében a főszolgabiró az összes, a járásban levő csendőrséget mozgósitotta. Tény, hogy a király pár napi itt tartozkodása alkalmával minden lépését őrizte a csendőrség. A gyanus alakok pedig neszét vették, hogy vigyázanak rájuk s nagy hirtelen elpárologtak.

— **Jótékonyság.** *Szögyény-Marich* Julia ő méltósága nemes szivének ujabb tanujelét adta a mennyiben boldogult édes anyja halálának évfordulója alkalmából a „Székesfejérvári jótékony nőegylet" javára 40 koronát adományozott, melyért az egylet nevében hálás köszönetét nyilvánitja: *Reé* Istvánné pénztárnok.

— **Öngyilkos főtörzsorvos.** Mintha egy rémes, ragályos kór szállaná meg az emberek elméjét, a mely megbénitja az agy sejtjeit, végzi romboló munkáját nap-nap után, elömlik az egész szervezeten, kiöli a sziv legnemesebb vonását a szeretett, a ragaszkodást az élethez s mindazokhoz, a kik kedvesek voltak az életben. Megrendül a lelkünk s beleborzadunk a naponként előttünk fekvő véres hullától s kezdjük megvetni az emberben az embert, hisz önmaga dobja el magától azokat az ékességeket, melyek a teremtmények koronájává avatják. Megdöbbenve hallottuk a hirt, hogy dr. *Turcsányi* István honvéd főtörzsorvos f. hó 12-én este golyót röpitett az agyába s meghalt. Az esti órákban dr. *Theodorovits* Döme ezredorvos Ligetsor 7. sz. alatti lakásán Turcsányi meglátogatására ment. Midőn benyitott a főtörzsorvos lakásába, borzadva látta, hogy az a diványon élettelenül fekszik s mellette egy 6 lövetü revolver hever. Érintetlenül hagyta a hullát s nyomban jelentést tett az esetről az ezredparancsnokságnak s nemsokára *Tamássy* Béla ezredes megjelent a helyszinén, tényvázlatot vett fel s megállapitották, hogy a golyó a jobb halántékon hatolt a fébe s a bal halántékon át a kályhához, majd a falhoz csapódott s onnan is visszapattanva a szoba padozatára esett. A hullát a csapatkórházba szállitották, lakosztályát pedig lepecsételték. Az elhunyt két lepecsételt levelet hagyott hátra; az egyik leányához volt czimezve, a ki Sopronban egy őrnagy felesége, a másik levélben tiszttársaitól vesz bucsut s tettének okául nagyfoku idegességét hozza fel. Az elhunytat a tegnapi nap folyamán a gyászházban felállitott ravatalra helyezték, a honnan ma délután temették el nagy katonai parádéval. Temetésén egy zászlóalj honvéd képezte a diszcsapatot, mely a temetőig kisérte az elhunytat. A ravatalnál a gyászoló rokonságon kivül a helyőrség tisztikara majdnem teljes létszámban jelent meg. A honvéd tisztikar ez alkalommal a következő gyászjelentést adta ki:

A m. kir. székesfejérvári V. honvéd kerületi parancsnokság tiszti és tisztviselői kara mély megilletődéssel jelenti, hogy szeretett bajtársuk nagyságos nemes dr. *Turcsányi István* m. kir. honvéd II. oszt. főtörzsorvos ur, a koronás arany érdem kereszt tulajdonosa, kerületi egészségügyi főnök f. hó 12-*én* délután, 55 éves korában hirtelen elhunyt. A boldogult hült tetemei f. hó 14-én délutáni 3 és ½ órakor, a Ligetsor 7. szám alatti gyászházból az evangelikus hitvallás szertartásai szerint fognak örök nyugalomra helyeztetni. Székesfejérvár, 1901. évi február hó 13-án. Áldás és béke engljen hamvai felett!

— **A katholikus kör estélye**, melyről már előzőleg emlitést tettünk, kitünően sikerült. Mintegy negyvenen jöttek össze, hogy a kör ujonan választott tisztikarának ünneplésén részt vegyenek. A vacsorát az uj háznagy dr. Bierbauer Viktor nendezte kitünő tapintattal s a mi mindeddig szinte speciális tulajdona volt a kath. körnek, ezuttal sem maradt el, a fesztelen jókedv, a hamisitatlan együttérzés. A kör helyisége szük lett volna, tehát az ipartestület nagytermét kérték el a kedves társaság befogadására. Csakhamar rázenditette Pozsár is a jó kedvre hangoló nótákat s ekkor láttuk és éreztük igazán, hogy ha nekünk méltó helyiségeink lennének, a milyeneket a kör tagjai s az a magasztos eszme, melynek szolgálatában állunk, megérdemlenek, a fejérvári kath. kör semmiesetre nem maradna hátrább többi társaskőreinknél. Biztat a remény, hogy oly lelkesedés, annyi jóakarat mellett, a milyen most is nyilatkozott az uj tisztikarban, már a közel jövő megoldás elé viszi ezt a rég huzódó ügyet. Gremsperger István apátkanonok, elnök tosztjában üdvözölte az egybegyülteket, mint a kik egyrészt tulteszik magukat a társadalom ferde eloitéletem, a mely mindenütt remképeket képzel, örömmel látja, hogy a kath. körben igazi jókedvükkel otthon érzik magukat. Szabady József ügyvéd az uj tisztikart köszöntötte fel.

— **A városi közigazgatási bizottság.** f. hó 13-án tartotta meg rendes havi ülését *Fiáth* Pál báró elnöklete mellett. A hivatalos referádák közül főleg dr. *Bierbauer* Victor főorvos jelentése érdemel különös figyelmet, a ki mindinkább tanujelét adja annak, hogy sokoldalu elfoglaltsága mellett is mindenre kiterjed a figyelme. Rossznak mondja a közegészségügy mult havi állapotát, mivel az influenza tüdő és légutak hurutos és lobos bántalma nagyon uralkodott s a halálozás is igen gyakori; mint halálok az öngyilkosság 7, a gyilkosság 3 esetben szerepelt. Született a mult hóban 65 gyermek. Házasságra 44 pár lépett. Elhalt 79 egyén. A városi kórház mult hó 5-én beszüntette működését, de oly állapotban van, hogy pár óra alatt üzembe, illetőleg működésbe helyezhető. Az orvosi jelentés szerint a péküzletek szigoruan megvizsgáltattak s dr. Palánszky Miklós ker. orvos a Singer és Neustadt-féle pékmühelyeket oly piszkos állapotban találta, hogy szigoru megbüntetésüket hozta javaslatba. A bizottság a jelentést tudomásul vette s a rendőrhatóságot szigoru intézkedésre utasitotta. A megyei közkórház ügye is szóba került ez alkalommal, azonban elnöki inditványra levétetett a napirendről.

— **Köszönetnyilvánitás.** Mindazoknak, a kik özv. Keresztes Jakabné temetésén résztvettek, a koporsóra koszorut küldeni szivesek voltak s részvétükkel mély gyászunkat enyhiteni ohajtották, ezuton is hálás köszönetet mond a *Keresztes Család.*

— **A verebi róm. kath. dalárda** f. hó 2-án az ujonan épitendő orgona javára tánczestélyt rendezett, melyre a jótékonczélra való tekintetből az anyagi sikert előmozditani részint jegyeik megváltása, másrészt pedig felülfizetés által kegyesek voltak:

Nagys. Verebi Végh Julia 40 kor., Nagys. V. Végh Mária 30 kor., Ő csász. és kir. Fensége József Főherczeg nr 20 kor., Nagys. Meszlény Benedek, Nagys. Meszlény Pál 20—20 kor. Palmüller István 6 kor. Nagys. Verebi Végh János, Nagys. V. Végh Angela, Nagy József (Bpest), Chay Antal (Szfejérvár), Lauchs István (Pázmán) 5—5 kor., Nagytiszt. Szekér István, Kralovits Pálné (Bpest), Pázhammer József (Bpest) 4—4 kor., Nagys. V. Végh István, Nagys. Kuti Márton, N. Sár szt. Miklós), Ravasz István, Harangozó Julianna 3 3 kor., Pintér Ferencz, Méltós. Kenessei Kálmán, Nagys. Huszár Agoston, Nagys. Krizsány János, Szalay József, Szüts Károly, Lázár Sándor, Röhlich Lipót, Verebi Reform. dalárda, özv. Arpási Györgyné, H. Nagy József, Maller Antal, Sebán Pál, Tóth János (Bpest), Csepregi József, Bilkei Ferencz, Mathauzer Károly Halász Ferencz Brukker Ferencz Nyikos Gyula Kiss István Wallini József 2—2 kor. Nagy Lajos Párhammer Simon Petró Juliska Taródi József Gazda Ferencz Maller József V. Nagy István 1—1 kor. Fogadják e nemeslelkü adakozók a róm. kath. dalárda legháláasabb köszönetét.

— **Nagy idők tanuja.** Özv. *Csikós* Illésné szül. Kresztits Pélagia f. hó 13-án reggel 10 órakor hosszas szenvedés után életének 84-ik évében meghalt. Az elhunytat f. hó 15-én d. u. 3 órakor temetik el a Rácz-utcza 3. sz. alatti gyászházból a gör.-keleti sirkertben. Öt gyermeke, négy veje, 31 unokája és 11 dédunokája gyászolja a boldogultat.

Névváltoztatás. *Mózsa* Gyula, Dunapentelén állomásozó csendőr vezetéknevét belügyminiszteri engedélylyel „*Marosi*"-ra változtatta.

— **A városi fegyelmi választmány** *Fiáth* Pál báró elnöklete mellett f. hó 13-án tárgyalta *Seidel* Lajos volt rendőrfőkapitány kérelmét, mely szerint ügyének uj tárgyalását kivánja. A választmány az uj tárgyalást indokoltnak nem találja s Seidel Lajost kérelmével elutasitja.

— **Felülfizetés.** Lapunk mult számában közöltük a felsővárosi kat. kör báljára felülfizetők névsorát, a kik közül kimaradt Endresz Sándor, a „fehér bárány" vendéglőse, ki 4 kor. fizetett felül, a melyért ezennel köszönetet mond a felsővárosi kath. kör elnöksége.

— **Hamis mérték.** *Szabó* Gábor mészáros legény, ki épen a napokban gyarapitotta éjjeli csendháborgatás miatt lapunk hirrovatát, most ismét erre a sorsra jutott.. Ma délelőtt ifj. *Tögl* Gyula kereskedő egy klg. birkahust hozatott s od haza megmérvén épen egy negyed klgr. hus hiányzott. *Tögl* jelentést tett a rendőrségnél, melynek kiküldötte előtt Szabó beismerte tettét s a hiányt pótolni akarta. A hiba állitólag ugy történt, hogy a mérő csészéhez egy darab hus odafagyott. A rendőrség a kihágási eljárást folyamodba tette.

— **A kalapács alkalmazása.** F. *Kovács* Ferencz soponyai lakos a kalapácsot sok egyéb funkcziója mellett arra is alkalmasnak találja, hogy mások fejét vele megpuhitsa. A napokban ugyanis — mint ottani levelezőnk irja — Kovács szóváltásba keveredett Gódor Istvánnéval s e közben a kezében levő kalapácscsal néhány ütést mért Gódorné fejére ugy, hogy azon 10 napig gyógyuló sebet ejtett. De ezzel nem elégedett meg, hanem elővette még Gódorné leányát Máriát is s annak a fejét is megkalapálta. A leány testi sértésének gyógyitása 14 napot vesz igénybe, az ügy a helybeli járásbiróság elé kerül.

00000102

— **Fiatal öngyilkos.** Még fiatal volt, alig 17 éves *Bors* József hajmás-kéri születésü és illetőségü czipész-segéd s már eldobta magától az életet, melyet még tudaj onképen nem is ismert. Úgy látszik a saját élete ellen irányuló esztelen elhatározás főleg az anyagiakkal való küzdelem szüleménye, noha hátrahagyott levelében, melyben holttestét haza szállittatni kéri, a halál okát a következő sorokkal igazolja: „olyan bajom volt, hogy az Istenen kivül senki sem tudja.“ A végzetes tettet tegnap délelőtt követte el. A Székesfejérvárról fél 10 órakor Veszprémbe induló személyvonat, mielőtt a vonatvezető a vonat megállitása iránt intézkedhetett volna, egy ifju testen ment keresztül s teljesen elválasztotta a törzset a fejtől. A főnökség értesitése folytán dr. *Árokay* Antal orvos majd *Tömöry* József vizsgálóbiró és *Polczer* Péter alkapitány egy vasuti hajtányon a helyszinére mentek s a beállott halált konstatálták. A hullát a városi kórház halottas kamrájába szállitották, a honnan a bonczolás mellözésével ma temették el. A vonatvezetőt, mint értesültünk, gondatlanság nem terheli.

— **Elgázolás.** Tegnap délután 2 óra tájban gondolataiba mélyedve haladt keresztül a kocsiuton *Hornik* Ádám helybeli szabó iparos a Ferenczrendiek házában levő bolthelyiségéből a püspöki palota felé, midőn az arra menő *Grünfeld* József kétfogatu kocsijával észrevétlenül találkozott. Grünfeld József, ugy látszik, elfelejtette a szükséges figyelmeztető jelet megadni, mert a következő pillanatban Hornik Adám eszméletlenül terült el a földön. A rud nyakán érte Hornikot s hogy a kocsi alá nem került s könnyü sérülésen kivül más baj nem érte, az valóban csak a gondviselésnek köszönhető.

— **Tolvajok.** Vasárnap este a felsővároson két helyen is idegen alakokat láttak, kik a házbeliek lépéseit észrevéve az éj sötétjében eliramodtak. Kedden este egyik háztulajdonos a szinházból jövet amint betoppan kapuján, két idegen alakot lát az udvarán, kik a kapunyitás zajára a keritésen keresztül elmenekültek. Legérdekesebb, hogy ugyancsak ezen háznál kiséreltek meg vasárnap este is, de egyik alkalommal sem sikerült gonosz tervüket végrehajtani. Mindkét háznál a keritésen keresztül menekültek el, mielőtt valamit magukhoz vehettek volna. A rendőrség figyelmét felhivjuk felsőváros tájékára, is a háztulajdonosok is résen legyenek.

— **A póttartalékosok kiképeztetési ideje.** A honvéd gyalogezredek póttartalékosai a 8 heti katonai kiképeztetésre 1896. évtől kezdve márczius hónapban hivattak be. A honvédelmi miniszter most elrendelte, hogy a behivás eltérőleg az eddigi szokástól már a folyó évben s később is további rendelkezésik a véderőtörvény utasitásban kifejezett elvnek megfelelőleg október hó 6-ikára történjék. Két okból bir fontossággal e rendelet, először azért, mert a márczius kiképeztetés nagyon sok földmunkást von el a földmiveléstől, de másodszor fontos katonailag is, mert októberben a honvédség állományában levő kevés altiszt a rendes sorhadbeli ujonczokkal egyideüleg képezheti ki a póttartalékos ujonczokat s igy a márczius rendes gyakorlatokon a tényleges állomány teljes számban vehet részt.

— **A börtön halottja.** *Uranovszky* Sándor nyug. községi jegyző 76 éves korában vetemedett bünre s magán okirat hamisitás büntette miatt 6 hónapi börtönre itéltetett. Betegen került a börtönbe s a már letelt négy hónap legnagyobb részét a rabkórházban töltötte, mig végre f. hó 12-én d. e. 10 órakor rövid agónia után meghalt. A halottat a régi városi korház hullatermébe szálitották, a honnan tegnap helyezték nyugalomra.

Szinház.

Február 12—13.

A napfogyatkozás. Ifj. Bokor Józsefnek a legujabb operettejét hozta szinre a szinigazgató, hogy a közönségnek ujdonságok iránt való igényeit kielégitse. Magára a darabra nézve csak annyit jegyzünk meg, hogy a képzelhető leggroteszkebb komikum kihasználásával készült, s hogy ifj. Bokor József, mint zeneszerző a „Gésák“ és „Görögrabszolga“ csaknem összes zeneszámait, helyenként kottáról-kottára átirta, bár egyébként nem volt válogatós, a mennyiben régi jobb operettek ismert melódiáit sem vetette meg. Elenyésző csekély az, a mit a „Napfogyatkozás“ zenéjében eredetinek lehet nevezni, igaz, hogy ez a kevés elég csinos. A további fejtegetésektől tartózkodunk, nehogy utóbb elvegyük a kedvét annak az ugyis kis számu szinházlátogató közönségnek, mely még talán megnézné ez ujdonságot, mert szegény direktornak fáradsága és törekvése megérdemli az elismerést és anyagi támogatást, hisz ő csak a közönség kedvére tesz, mikor e darabokat szinre hozza. Különben is a „Napfogyatkozás“ teljesen megfelel a modern szinházközönség igényeinek: eleven, gyors folyásu, egyes jeleneteiben mondhatnánk látványos, csoportjelenet táncz, kankán, örjöngő ugrálás, kuplé, helyiérdekü viczczek; mindezek bőven találtatnak benne, egyéb pedig mi kell?! Ezért csak nézze meg mindenki, a ki szereti a modern operetteket, de azért, ha nem nagyon fog tetszeni, mi ránk ne vessen. — Az előadásról szólva, elsősorban is a felett való örömünknek kell kifejezést adnunk, hogy *Mányai* A runkát hosszu szünetelés után ujból neki való szerepben láthattuk a szinpadon s kellemes mezzoszoprán hangjában gyönyörködhettünk. *Lévay* Sárika (Arra) is elég jó volt, különösen sikerült costümjével, parókájával s egyébként is a szüséges illusiót nem kevéssé keltvén fel, mintegy kellemes ellentétéül annak a sok rut és unaesthetikus alaknak mit ez estén át látnunk kellett A nők közül még különösen *Szathmárynét* kell megemlitenünk, mint rendkivül ügyes és kedves megszemélyesitőjét az egyik magyaar tánczosnőnek, s a kit már egyszer igazán szeretnénk valami nagyobb subrettszerepben látni. *Kovácsnak* és *Tisztaynak* pedig, de különösen az előbbinek ajánljuk, hogy öltözékeikben több izlést áruljanak el, mert ha az ő felfogásuk szerint némely tulzások megegyeztethetők is a szinész izléssel, — a közönség egynémely részének más felfogása van, s ha csak egy ember is akad a nézőközönség között, a kit kellemetlenül érintenek az ilyen izléstelenségek, — már pedig az előadások közönségének nagyrésze ilyen volt, — ugy ezt az illetők részéről a nézőközönséggel szemben elkövetett megbocsájthatatlan tiszteletlenségnek tartjuk, a mi hogy többet elő ne forduljon, ajánljuk a direktor figyelmébe. (—.)

Vadházasságok.

A czim, igaz, hogy nagyon is közönséges, nemcsak értelménél fogva, hanem azért is, mivel ugyancsak utálatos mételyképpen pusztit is a magyar társadalom különféle rétegeiben. De nem ezért választottuk megbeszélésünk tárgyául. Másért. Azért t. i. mert a minap egy fővárosi nagyon is közönséges, különben szóra sem érdemes krajczáros, de éppen ezért óriási keletnek örvendő lap, a „Friss Ujság“ a fönti czim alatt f. é. február 8-ik számában szörnyü mód erkölcsösködik, vállalkozván az erkölcsbirói szerepre.

Igazán nevetni való volna, ha azt khazár természete, módra, pökhendisége, söt mi több, izléstelen s undort keltő vakmerőségének nemtelen tónusában nem tenné. Sokat szoktunk már meg a khazároktól s nemtelen, hitvány eszközökkel működő sajtó-orgánumaitól oly anynyira, hogy már fel sem igen vesszük, ha bizonyos a sárban turkáló teremtések módjára bemocskolnak benünket. De a mig mi fel sem vesszük, addig ők erősen tartják a calumniare audacter. semper aliquid haeret elvét. Pedig nagy baj ez, nem annyira azoknak, kik esetleg uri tempóval ilyesmire csak füttyöt hánynak, hanem inkább a népnek, a mely hiszékeny azért, mert szegény, elégedetlen s e mellett vallástalan, tudékos, áhitozik olcsó szellemi hus után, nem tudva, nem fogva fel, hogy ennek is hig a leve, s hogy nem tápláló. De hát ez erős vára a khazár lapoknak, főleg azoknak, a melyeket egy krajczárért százezrével dobálnak a nép közé.

Rendeletet adott ki a belügyminiszter a fertelmesen elharapozó vadházasságok megszüntetése czéljából. Ezt felhasználja a krajczáros khazár lap, hogy a lelkészkedő papságon egyet üssön. Ha a hazában baj van, a papság annak oka. Ha valami képviselő választás nem ugy sikerül, mint azt az országot szipolozó khazárok kontempláták és kivánták, oka a papság. Ha a khazárok körmei közt s ennek intencziói szerint működni kényszerülő kormányunk az ország vezetésében nehézségekre, ellenállásokba ütközik, oka a papság. Ha az a szegény, nyuzott nép kifogyva mindenéből már nem képes az adóprés zsarolását elviselni, hanem feljajdul, kifakad s jobb állapotok sürgős megteremtését követeli, oka a papság. Ha a mi szegény agyoncsigázott, a khazárok utolsó ingétől is megfosztott népünk meziteleuül s éhesen utra kel, kivándorol, hogy jobb neki véres munkája fejében legalább kenyérrel adózó hazát keressen: oka a papság. Ha a hazában ütik, — de hogy is ütik csak némi önvédelemre ébrednek a khazárok istentelen üzelmei ellen, oka szintén a papság. Mindezt már régen tudjuk a khazár lapokból, de nemcsak mi, a nép is; mert hát ezzel is e akarták hitetni, igaz hogy hasztalanul. De hogy a papság oka a sok és országszerte mindinkább felszaporodó vadházasságoknak ezt most halljuk elöször, most tudja a nép milliója is a krajczáros khazár lapból. Még pedig miért oka ennek az igazán szomoru jelenségnek a papság? Azért, mert a néppel megkeli ismertetni, hogy mi az erkölcsösség és mi az erkölcstelenség“. . . Ez persze nemcsak a tanitók, hanem főleg a lelki pásztorok feladata, csakhogy ezek nagy része nem ér rá erkölcsben nevelni hiveit, mert politizálni muszáj nekik s ez elveszi minden idejüket.“ Igy a khazár harsons a Kárpátoktól az Adriáig s Bécstől — Predeálig! De ez még nem elég. Az a politizáló papság még mindig talál időt magának, hogy a polgári házasság ellen *debachálon!* Hogy fér ez össze egy erkölcsi predikaczióban, — ha mindjárt Khazár is — a fenti szemrehányással, azt már csak egy koser logika szabályai tudnák megfejteni.

Nem emlitjük ezt azért meg, mintha a khazár lap szemtelen állitás sértene, vagy plane fájó helyet érintett volna. Egyik sem. De emlitem azért, mert erre mint katholikus papnak katholikus ujságban jogom van, söt kötelességem tartja. tudja azt, hogy kartársaim szivéből beszélek, midőn azt mondom. hogy egy szemérmetlen zsidólap egy ujabb *köser lovagiasságával* állunk szemben, de korántsem egy jogos szemrehányásával. Egy khazár lapnak ilyetén erkölcsi predikacziója semmi egyéb egy erkölcstelen megnyilatkozásnál s tanubizonysága annak, hogy mily megvetendő minden erkölcsöt nélkülöző alapon nyugszik az az organum, mely magát *Friss Ujság* czime alatt árultatja első sorban a szegények nyirkos lakásaiban s út-ut félen. Jelentősége azonban van. De miről? Olyan mint a poloskának meg a fekélynek. Az egyik a nyugalomtól foszt meg, söt a tulajdon lakásból is képes kihajtani az embert, a másik pedig mindehez még az egészségtől is megfoszt. Igen ez a szomoru jelentősége van a krajczáros Khazár ujságnak, népünkre nézve pedig ez borzasztó jelentőség.

Egy parasztgazdáról olvastam nem régen, hogy papja prédikacziójáit a következőképen jellemezte: mult vasárnap a mi papunk remekül beszélt a rossz könyvek és ujságok olvasása ellen, de azért a világért nem mert volna egyetlen olyan rossz könyvet vagy ujságot megnevezni. Kitünő jellemzés. a melyből azonban nem kérek, se mint pap, mint katholikus, se mint férfi.

Tény az, hogy mi katholikusok nagyon is elnézők vagyunk s tapintatosak olyanokkal szemben, kik folytonosan és legvakmerőbb módon kikelnek ellenünk. megtámadnak bennünk, becs:

00000104

mérléseikkel nem csak bennünket, hanem mindent a mi előttünk szent és magasztos, bemocskolnak. Utód te az én zsidómat, ütöm én a tiedet. Hadd érvényesüljön ez. Az e tekintetbeni elnézés, szerénység, tapintatosság ma már idejét multa s a keresztény erkölcs sem tiltja az oly védőeszközöknek, oly védelmi harcznak alkalmazását, használatát, mely ez időszerint a legjobban felel meg a rosszakartú támadásoknak s leginkább biztositja védekezésünk sikerét. Ne püföltessünk szüntelenül, hisz a nép szeme láttára teszik, a rövid látó nép előtt pedig hallgatásunk, szerény modorunk, alázatos türelmünk manap már hatását téveszti. Háborus időket élünk, adjuk ki mi is a jelszót a harczra s jogos, igazságos harczunkban népünk követni fog. Amugy indul a zsidó hadi kürt után. A tapasztalat bizonyitja.

Olcsó katholikus ujságot a népnek, ez fődolog. Ennek hiányában olvassa azokat az erkölcstelen kazár orgánumokat, melyekben lelkipásztoruk rovására erkölcstelen szavakban hirdetik a jó erkölcsöt, piszkolják a papokat, nevetségessé tesznek minden katholikus intézményt, irnak regényeket a papok bűneiről, magasztalják a prostituciót, szentté avatják a vadszerelem öngyilkos áldozatait, dicsőitőleg beszélnek az akasztófavirágok utolsó perczeiről s keltenek érdeklődést az ifjuságba már a 12—13 éves öngyilkosok szerelmi drámája iránt stb. stb. mindent az erkölcsösség terjesztésének hangoztatása mellett. Hiszen bűnbakról már eleve van gondoskodva; ha fölfordul a társadalom, a világ, ha megszedték magukat a zavarban való halászással, ott van a papság, üssétek!

E nyomorult, ezen qualifikálhatlan eljárás, a mely ellen nem óv bennünket senki, védelmünkre senki sem kell, segitsünk önmagunkon s czáltal népünknek is. A panaszkodás „inter fratres" első sorban nemtelen támadások és a néprontó törekvésekkel szemben nem ér semmit. Itt tennünk kell, szóval, irásban tettel. Lelje meg a zsák a foltját. Ismétlem olcsó katholikus ujság. Férfias, kiméletlen szókimondás a kazár támadásokkal szemben és népünk felvilágositása egyesületekben, felolvasások által a világban, a tárgyhoz szóló, nyilt és bátor felszólalások és oktatások által a szószéken a templomban.

Sőt tovább mennék, az iskolában is már arra kellene figyelmeztetni, intem az ifjakat, hogy mily károsak s mellette semmisek azok az ujságirói utczatermékek, melyeket a spekuláns kiadók majdnem kizárólag rongyos, éhező gyermekek vagy felnőttek által árusittatnak el, kik önkénytelenül is szánalmat és részvétet keltenek még szegénysorsukban is, kik maguk is rászorulnak minden krajczárra s késztetik az embert az ujság megvevésére, de sok esetben csupa részvétből alamizsnáskodásra is. Mindez pedig ügyesen ki van spekulálva; a kazár lap tulajdonosa pedig azzal bemegy, hogy ezzel keresetet nyujt a szegényeknek.

Katholikus hirlapirodalmunk, mint sok egyéb katholikus ügyünk, pang. Nem firtatom az okokat. Csak arra kérem a jó Istent, hogy támasszon mielőbb lelket oly katholikus tőkepénzesekben, főpapok és tőnemesekben, kik képesek volnának maguknak elévülhetlen érdemet szerezni az által, hogy első sorban valami krajczáros katholikus napilap alapitása által ellensulyoznák, azt a borzasztó lelki veszedelmet, romlottságot lelki-megtévesztést, a mit egyelőre monopoliumképen üznek a Kazárok sajtóorgánumai. Az ifjuságból lesz a nép. Pedig ennek az ifjuságnak legnagyobb része 10 éven felül manap már ugy szólván rang és osztály különbség nélkül olvas — még pedig krajczáros ujságot. Falu helyen ép ugy, mint városban észlelheti ezt a tanitó, hitoktató vagy lelkipásztor. Azért a kié manap a sajtó, azé a jövő!!

Tanuljunk végre valahára mi katholikusok a mi ellenségeink és támadóinktól. Ne engedjük tovább, hogy szintelen és vallásunkat a sárbarántó hirlapirodalom alássa bitünk alapját, szegény, könnnyen eltántorithatóvá népünk vallásos meggyzőződését, erkölcsét. Harczoljunk a kazár lapok ellen, ahol és hogyan csak lehet. Fortes fortuna adjuvat!

A negyvenes évek elején, a midőn a zsidók még minden nagyobb városban piszkos és elrekesztett Ghettoikban laktak s Krakkóban a zsidók felszabaditása érdekében a világ minden részéből tanácskozásra gyültek össze Izrael népének Korifeusei, a tanácskozáson ott volt valami Montefieri Mózes tudós zsidó is. S midőn sokáig hasztalanul tanakodtak s kilátást nyujtó eredményre nem jutottak, ez felkelt s azt mondta: „Összes inditványaitok fabatkát sem érnek. De nekem van egy tizenegyedik parancsolatom, a melyet Krakkóban az én sinai hegyemről hirdetek nektek s a mely imigy hangzik: Ne türi magad mellett és fölött idegen sajtót, hogy sokáig uralkodjál a goimokon!" Onnan dotálódik a zsidó hatalom!

Szivleljük mi ezt meg katholikusok, forditsuk meg Montefieri parancsát s érvényesitsük a magunk és katholikus népünk javára. Lehetni lehet. Jóakarat, körültekintés, munka és áldozat, készség, bátorság szóban és tettben kell. Nem a fővárosi katholikus sajtót toljuk csak előtérbe. Jobban tudjuk mi vidékiek, hogy mi kell népünknek. Oroszlánrészt követel magának e tekintetben kötelességszerüleg a vidéki katholikus hirlapirodalom!

IRODALOM.

Felhivás szüz Mária tisztelőihez.

Szeretném összegyüjteni az egész országból mindazt, a mi Nagyasszonyunk tiszteletére vonatkozik.

Más nemzetek már birnak ily adatgyüjteménynyel. Minta lyoni Mária congressus jelentésében olvassuk, Franciaország összes egyházmegyéiben összegyüjtötték szüz Mária tiszteletére vonatkozó adatokat. Kolb J. T. atya megirta szüz Mária tiszteletének nyilvánulásait Alsó és Felső-Ausztriában. Bajorok most dolgoznak „Bavaria Mariana" czimü müven.

Hazánkban Balogh „Beatissima Virgo Maria" czimü müvében sok becses adatot gyüjtött össze. Azonban könyvét latinul irta meg, hozzá könyvének megjelenése óta sok új dolog történt szüz Mária tiszteletére. Csekélységem közli most a „Mária-Kertben" ama adatokat, melyek Nyitra e. m. területén a bolds. szüz tiszteletére vonatkoznak. Ily alakban szeretném az egész országra vonatkozó adatokat egybegyüjteni.

Ez okból azon kéréssel fordulok a főtisztelendő papsághoz s a bolds. Szüz tisztelőihez, kegyeskednének csekélységemmel mindama adatokat közölni, melyek városukban vagy községükben szüz Mária tiszteletére vonatkoznak. Ily adatok volnának: Szüz Mária tiszteletére épült templom, kápolna v. oltár. Mely évben épültek ezek, s kinek adományából? Van-e Mária-társulat, mely évben alakult s hány tagot számlál.

Szóval akármily csekély adat, mely a bolds. szüz tiszteletére vonatkozik, hiszen egy nagy épülethez sok mindenféle szükséges, kezdve a homoktól egész az ajtó kulcsig.

Legyen jutalmunk a hűséggel teljes Szüz igérete: „Kik reám fényt deritenek, birni fogják az örök életet."

Alsó-Hricsó 1901. jan. 27. (Trencsén megye.)

Kiváló tisztelettel

Krasznyánszky János *segédlelkész.*

— **Nagyböjti idényre.** Beszerzésre ajánljuk: Magyar keresztuti könyvecskék á 30 f. Krizova cesta — 30 fill. P. Abel Henrik 5. J Missio beszédek 2 k. böjti szt. beszédek 1.60 — Szavak és tettek-Ecce homo 60 f. Forster János: Nagyböjti szt. beszédek az ember végczéljáról 50. Ilosvay Lajos: Fejedelmi törvény a felebaráti szeretetről -60 Kubek Emil. Memento mori a főbünökről 1·60. — P. Pelikán Krizsó: Szent elmélkedések a négy utolsó dologról 1·50 — Jézus szenvedésének története -60 — Totola Lajos Nagyböjti szt. beszédek a Szentlélek ellen hat bünről -40. Mindezen böjti kurzusok a pénz előleges beküldése ellenében megrendelhető a Jó pásztor egyhsz. folyóirat szerkesztőségében Budapest, VII. ker., Csömöri-út 32.

Gyüjtsünk HASZNÁLT BÉLYEGEKET!!

bármely országból való és bármely nemü, még ha egészen közönséges is. A czél: szegény gyermekeknek papokká való nevelése. Jutalmul emléktárgyakat adok, rózsafüzéreket, sz. Antai prágai Jézus képeket. A küldeményeket és esetleges kérdezősködéseket méltóztassék **Bregenzbe Voralberg Burean, Betlehem** intézni.

TANULÓ

jó házból való

felvétetik:

Knazovitzky Elemér,

vaskereskedésében.

9812/tkv. 1900.

Árverési hirdetményi kivonat.

A sz.-fejérvári kir. törvényszék mint tkvi hatóság közhirré teszi, hogy dr. Vermes Mihály ügyvéd végrehajtatónak Ördög Pál végrehajtást szenvedő elleni 131 K. 54 fill. tőkekövetelés és járulékai iránti végr. ügyében a sz.-fejérvári kir törvényszék a sz.-fejérvári kir. járásbiróság területén levő Szabadbattyán község határában fekvő a szabadbattyáni 226. sz. betétben A I. 1—2. sor 1679. 1680. hrsz. szárhegyi szántókból álló birtokra az 1881. évi 60. tcz. 156. §-ának *a* pontja szerint egészben 197 koronában, az ugyanazon betétben A II. 1. és 2. sor 1682/2 és 1683. hrsz. a. felvett szárhegyi szántóföld és ottani 242. sz. lakházból álló birtoknak Ördög Pált illető fele részére 212 koronában és a szabadbattyáni 227. sz. betétben A † 1 sor 1682/1. hrsz. a. felvett szárhegyi szántóra az 1881. 60. tcz. 156. §-ának *a* pontja szerint egészben az árverést 192 koronában ezennel megállapitott kikiáltási árban elrendelte és hogy a tennebb megjelölt ingatlanok az **1901. évi február hó 18-ik napján d. e 9 órakor** Szabadbattyán község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartóznak az ingatlan becsárának 10%-át készpénzben vagy az 1881. 60. tcz 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. november 1-én 3333. sz. a. kelt m. kir. igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. LX. tcz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

Sz.-Fejérvárott, 1900. évi november 15.

A kir. törvényszék tkvi hatósága.

Chapó,
kir. tszéki biró.

Nyomatott Számmer Imre könyvnyomdai intézetében, Székesfejérvárott.

00000107